

Çaşır otu (*Ferula communis*) ile ilişkili fitofotodermatit: İlk olgu bildirimini

Phytophotodermatitis related with the giant fennel (*Ferula communis*): The first case report

Ömer Faruk ELMAS¹, Okan KIZILYEL¹, Mahmut Sami METİN², Handan BİLEN¹, Mustafa ATASOY¹

¹ Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dermatoloji Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye
Department of Dermatology, Faculty of Medicine, Ataturk University, Erzurum, Turkey

² Kahramanmaraş Afsin Devlet Hastanesi, Dermatoloji Kliniği, Kahramanmaraş, Türkiye
Clinic of Dermatology, Kahramanmaraş Afsin State Hospital, Kahramanmaraş, Turkey

ÖZ

Ferula communis, çeşitli hastalıklarda tedavi edici özelliğine inanılan bir bitki türüdür. Eritematöz zeminde vezikülobüllöz deri lezyonlarıyla başvuran 19 yaşındaki erkek hastaya *F. communis*'e bağlı fitofotodermatit tanısı konuldu. Bitki dermatitleri ile ilgili literatür gözden geçirildiğinde, *Ferula* spp. ile ilişkili fitofotodermatit olgusunun rapor edilmediği gözlemlendi. Ülkemizde geleneksel tedavi yöntemi olarak sıkça kullanılan bitkinin neden olduğu bu fitofotodermatit olgusunu, folklorik tıbbi öğretilerin olası zararlı sonuçları temelinde tartışmak amacıyla sunuyoruz.

(*Asthma Allergy Immunol* 2015;13:148-150)

Anahtar kelimeler: *Ferula communis*, kontakt dermatit

Geliş Tarihi: 20/10/2014 • **Kabul Ediliş Tarihi:** 10/12/2014

ABSTRACT

Ferula communis is a kind of plant believed to have curative properties in many diseases. A 19-year-old boy presented with cutaneous vesiculobullous lesions on erythematous base and he was diagnosed as phytophotodermatitis caused by *F. communis*. To our knowledge, there is no any other case of contact dermatitis due to *Ferula* spp. in the literature. We have reported this phytophotodermatitis case to discuss the probable harmful results of traditional medicine because the plant is widely used in our country.

(*Asthma Allergy Immunol* 2015;13:148-150)

Key words: Contact dermatitis, *Ferula communis*

Received: 20/10/2014 • **Accepted:** 10/12/2014

GİRİŞ

Yöresel olarak "çaşır otu" adıyla bilinen *Ferula communis*, ülkemizde bitkisel gıda ve geleneksel tedavi yöntemi olarak sıkça kullanılan bir bitki türüdür. On dokuz yaşındaki bir erkek hastada, "çaşır otu" temasına bağlı olarak gelişen bir fitofotodermatit olgusu sunuyoruz.

OLGU SUNUMU

On dokuz yaşındaki bir erkek hasta, sağ el ve kolda kaşıntı, yanma ve döküntü şikayeti ile başvurdu. Hasta şikayetleri ortaya çıkmadan yaklaşık 10-12 saat önce, kırsal alanda "çaşır otu" adıyla bilinen bir bitki türü topladığını ifade ediyordu. Hasta bitki toplama esna-

sında sağ elini kullandığını, eldiven giymediğini ve sağ kolunun bitkilerle sürekli temas halinde olduğunu ifade ediyordu. Bitki teması esnasında ve sonrasında yoğun bir güneş maruziyetinden söz eden hastanın dermatolojik muayenesinde, sağ el dorsali ve sağ kol ekstansör yüzünde eritematöz zeminde vezikülobüllöz lezyonlar mevcuttu (Resim 1). Hastanın sistemik muayenesinde anormal bir bulguya rastlanmadı. Bilinen herhangi bir allerjik hastalığı olmayan olgunun geçmişinde ek bir özellik yoktu. Lokal veya sistemik ilaç kullanım öyküsü alınmadı. Hastaya klinik olarak fitofotodermatit tanısı konuldu. Klinik tablonun aktif ve oldukça şiddetli olması

nedeniyle foto yama testi uygulanamadı. Hastaya güneş-ten korunma önerildi. Topikal yaş pansuman, topikal fusidik asit, mometazonfuroat krem ve oral antihistaminik tedavileriyle üç hafta içerisinde lezyonlarda tama yakın gerileme gözlemlendi.

TARTIŞMA

Yöresel olarak “çaşır otu” veya “çakşır otu” adıyla bilinen *Ferula communis*, özellikle Akdeniz ülkelerinde yetişen ve şemsiye şeklinde çiçek yapısıyla tanınan *Apiacea* ailesinden bir bitki türüdür. *F. communis*'in zehirli ve zehirli olmayan iki kemotipi tanımlanmıştır. İçeriğindeki polifenoloksidaz enzimi, bitkinin antikoagülan etkilerine aracılık etmektedir. Bitkinin zehirli türü, hayvanlarda “Ferulozis” olarak bilinen bir hemorajik sendromun nedeni olarak suçlanmıştır^[1,2]. Bitkinin antikoagülan, antibakteriyel ve antiproliferatif etkileri çeşitli araştırmalara konu olmuştur^[3,4]. *F. communis*, ülkemizde folklorik olarak şeker hastalığının tedavisinde faydalı bir bitki olarak bilinmektedir. Literatürde, başka bir tür olan *Ferula assafoetida*'nın geleneksel kullanıma konu olan antidiyabetik etkisini destekleyen çalışmalar yer almıştır^[5].

Fitodermatit, bitkilerin neden olduğu dermatit tablosunu tanımlar ve iritan fitokontakt dermatit, allerjik fitokontakt dermatit ve fitofotodermatit olmak üzere üç alt grup içerisinde değerlendirilebilir^[6]. Fitofotodermatit; bir bitki teması veya oral bir foto duyarlandırıcı alımı sonrası güneş maruziyeti ile ilişkilidir. Olgumuzda, lezyonların bitki temasının ardından yoğun güneş maruziyeti sonrası ortaya çıkmış olması, fitofotodermatit tanısını ciddi anlamda destekliyordu.

Resim 1. Sağ el dorsali ve sağ kol ekstansör yüzde eritematöz zeminde vezikülobüllöz lezyonlar.

Foto duyarlandırıcı olarak en sık suçlanan ajanlar furokumarinlerdir. En sık görülen nedenler ise limon, kereviz ve sedef otudur^[2].

F. communis'in içeriğindeki hangi ekstrakt veya metabolitin irritasyona neden olduğu, literatürde ilgili herhangi bir veriye rastlanmaması nedeniyle saptanamadı. Literatürde bazı *Ferula* türlerinin hipersensitivite reaksiyonlarına neden olduğu belirtilse de *F. communis* ile ilişkili herhangi bir kontakt dermatit bildirimine rastlanmadı^[7]. Olgumuz, konuyla ilgili ilk olgu bildirimini olması yönüyle özellik arz etmektedir.

Foto yama testi, fitofotodermatit tanısında önemli bir yer tutmaktadır. Olgumuzda, dermatolojik bulguların ve öykünün tanımını güçlü bir şekilde destekliyor olması, klinik görüntünün oldukça aktif ve şiddetli olması gibi nedenlerle foto yama testi uygulanamadı.

F. communis, yöresel olarak oldukça sık tüketilen ve kullanım alanı bulan bir bitki türüdür. Günümüze kadar bitkiyle ilgili, herhangi bir kontakt dermatit bildirimini olmamasının, bitkinin allerjik ve iritan özelliğinin gözden kaçmasının bir sonucu olduğu görüşündeyiz. Dahası, farklı bitkilerin temasına sekonder gelişen fitofotodermatitler ile ilgili, ülkemizde oldukça az sayıda çalışma mevcuttur. Klinik tablonun, yanık benzeri bir görüntü ile prezente olması yanıtıcı olabilmekte ve bitki dermatiti olasılığını geri plana düşürebilmektedir. Bu durum, fitofotodermatit olgularında, iyi alınmış bir öykünün önemini ortaya koymaktadır.

Ülkemizde çeşitli bitkiler, folklorik öğretiler doğrultusunda geniş kullanım alanı bulmaktadır. Bir takım bitkilerin, sistemik ve dermatolojik anlamda faydalı etkileri gösterilmişse de iyi bilinmeyen ve araştırılmamış bazı bitki türlerinin oral alımı, lokal kullanım veya lokal teması, toplumumuzda hala önemli bir morbidite kaynağıdır.

SONUÇ

Bitkilerin iritan özelliklerinin iyi bilinmemesi, beklenmeyen olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Bitki dermatitlerinin sıklıkla gözden kaçtığını ve iyi alınmış bir öykünün tanıda esas teşkil edeceğini vurgulamak istiyoruz.

KAYNAKLAR

1. Zucca P, Sanjust E, Loi M, Sollai F, Ballero M, Pintus M, et al. Isolation and characterization of polyphenol oxidase from Sardinian poisonous and non-poisonous chemotypes of *Ferula communis*. *Phytochemistry* 2013;90:16-24.
2. McGovern TW. *Dermatoses Dueto Plants*. In: Bologna JL, Jorizzo JL, Papini RP. *Dermatology*. 2nd ed. Philadelphia, PA: Mosby. 2008:243-60.

Çaşır otu (*Ferula communis*) ile ilişkili fitofotodermatit: İlk olgu bildirim

Phytophotodermatitis related with the giant fennel (*Ferula communis*): The first case report

3. Poli F, Appendino G, Sacchetti G, Ballero M, Maggiano N, Ranelletti FO. Antiproliferative effects of daucane esters from *Ferula communis* and *F. arrigonii* on human colon cancer cell lines. *Phytother Res* 2005;19:152-7
4. Unasho A, Geyid A, Melaku A, Debela A, Mekasha A, Girma S, et al. Investigation of antibacterial activities of *Albizia gummifera* and *Ferula communis* on *Streptococcus pneumoniae* and *Streptococcus pyogenes*. *Ethiop Med J* 2009;47:25-32.
5. Abu-Zaiton AS. Anti-diabetic activity of *Ferula assafoetida* extract in normal and alloxan-induced diabetic rats. *Pak J Biol Sci* 2010;15;13:97-100.
6. Turan H, Sarıcı M, Turan M. Yaşlı bir hastada Düğün çiçeğine bağlı gelişen irritan fitokontakt dermatit. *Turkish Journal of Geriatrics* 2012;15:476-8.
7. Mahendra P, Bisht S. *Ferula asafoetida*: Traditional uses and pharmacological activity. *Pharmacogn Rev* 2012;6:141-6.